

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

1.1. Na sednici Saveta RRA, održanoj 26. oktobra 2012. godine, ovo telo donelo je odluku da *televiziji Avala* oduzme dozvolu pre roka na koji je izdata. Savet je u raspravi konstatovao da je formalni razlog za oduzimanje dozvole u ovom trenutku neplaćanje naknade, ali da statistika programa za prvih deset meseci ove godine govori da je *televizija Avala* bitno odstupila od programske koncepcije na osnovu koje joj je izdata dozvola i da nije ispunila zakonske obaveze proizvodnje sopstvene produkcije i produkcije informativnog programa. Na istoj sednici, pokrenuti su postupci za oduzimanje dozvola protiv još 32 emitera koji nisu izmirili naknade za emitovanje programa. Kako je početkom septembra već bilo pokrenuto 35 takvih postupaka, to je broj radio i televizijskih stanica kojima preči oduzimanje dozvole zbog neplaćenih naknada regulatoru, porastao na 67 za samo dva meseca. Budući da je u Medijskoj strategiji navedeno da je, prema podacima Republičke radiodifuzne agencije iz avgusta 2011. godine, u Srbiji sa dozvolom radila 321 radio stanica, od kojih je pet nacionalnih, jedna pokrajinska, 48 regionalnih i 267 lokalnih, te 134 televizijske stanice, od kojih je šest nacionalnih, 30 regionalnih i 98 lokalnih, ovih 67 medija protiv kojih su postupci za oduzimanje dozvola pokrenuti samo u poslednja dva meseca, predstavlja praktično 15% svih elektronskih medija sa izdatim dozvolama. Ovaj podatak samo ukazuje koliko kriza i neadekvatna javna politika teško pogađaju medijski sektor, budući da neplaćanje naknade nije rezultat javašluka, već nelikvidnosti osiromašenih medija.

Neplaćanje naknade za dozvolu za emitovanje programa, ni posle izrečene opomene regulatora, jedan je od osnova za prestanak važenja dozvole pre isteka vremena na koje je izdata. Sam postupak oduzimanja dozvole vodi se na način da emiteru bude omogućeno da se izjasni o relevantnim činjenicama i prisustvuje sednici Saveta na kojoj se raspravlja o njegovom slučaju. Odluka Saveta o oduzimanju dozvole za emitovanje programa donosi se dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja članova Saveta. Inače, samu naknadu za emitovanje programa Agencija utvrđuje uz prethodnu saglasnost Vlade Srbije. Iznosi naknada često su bili sporni, polazeći od toga što emiteri smatraju da bi njen cilj morao da bude samo pokrivanje troška regulacije, dok je RRA, uz saglasnost vlade, istu određivao na način da Agencija ostvaruje i suficit, koji se kasnije

sliva u budžet. Suficit je iz godine u godinu sve manji, ali RRA nastavlja da ga planira, pa tako on postoji i u finansijskom planu Agencije za 2012. godinu. U ovom planu, prihodi Agencije planirani su na nivou od 412.995.000,00 dinara, a suficit je planiran na nivou od 31.780.200,00 dinara. Zakon o radiodifuziji, inače, predviđa da su kriterijumi za određivanje visine naknade za emitovanje programa: broj stanovnika na području na kome se emituje program, programska koncepcija emitera, odnosno, poreklo i vrsta programa koji se emituje, odnosno, udeo naučno-obrazovnih, kulturno-umetničkih, dečjih ili sopstvenih informativnih programa, udeo programa sopstvene produkcije ili programa nezavisnih produkcija sa naučno-obrazovnim, kulturno-umetničkim, dečjim ili informativnim sadržajima iz podtačke, te udeo programa drugih domaćih emitera ili prevedenih stranih programa. Slučaj televizije Avala predstavlja presedan u tom smislu da do sada dozvole nacionalnim komercijalnim televizijama nisu oduzimate, i da su probleme sa plaćanjem naknade pre svega imale lokalne i regionalne televizije. Povodom navoda iz obrazloženja odluke koja se odnosi na Avalu, pažnju privlači i deo u kome se ukazuje da ta televizija za prvih deset meseci 2012. godine nije ispunila zakonske obaveze proizvodnje programa sopstvene produkcije i produkcije informativnog programa, kao i da je bitno odstupila od programske koncepcije na osnovu koje joj je izdata dozvola. Što se tiče koncepcije na osnovu koje je Avala tražila dozvolu, poznato je da je ta televizija inicijalno planirana kao kanal sa znatnim udelom privrednih i poslovnih vesti u svojim programima, ali je odstupanje od takvog formata i prelazak na emitovanje prevashodno stranih serija i filmova bilo više nego očigledno već godinama. Što se tiče obaveznih programskih kvota, Zakon za komercijalne emitere propisuje samo da su obavezni da od ukupnog godišnjeg vremena emitovanja programa, emituju najmanje 50% programa proizvedenog na srpskom jeziku, od čega najmanje 50% programa sopstvene produkcije. Usled višemesečnog štrajka zaposlenih u TV Avala zbog neisplaćenih zarada, program sopstvene produkcije na ovoj televiziji drastično je opao, tako da konstatacija iz obrazloženja odluke o tome da na nivou od 10 meseci ova kvota nije bila ispunjena, ne iznenađuje.

1.2. Beograd, 31.10.2012. (Politika) - Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA) naložio je 30. oktobra televizijama Pink, Hemi i Prva da emisije „Preljubnici“, „Luda kuća“ i „Porodične tajne“ jasno označe kao igrani program, kako javnost ne bi bila u zabludi da je reč o dokumentarnim emisijama. Takođe, RRA je obavezala emitere da u celosti prekriju sve psovke i uvredljive govore u emisijama, kao i da sadržaj onih programa koji nije prikladan za mlade od 18 godina, emituju po ponoći. „Očekujemo poštovanje Opšte obavezujućeg uputstva o ponašanju emitera i izbegavanje emitovanja problematičnih sadržaja u vreme kada se može očekivati da maloletni gledaoci prate televizijske programe“, saopštio je RRA.

Zakon o radiodifuziji ne sadrži posebne odredbe kojima bi se insistiralo na obaveštenosti gledalaca, u smislu raspolaganja tačnim podacima koji su neophodni za razuman izbor ponuđene usluge. Ovakve odredbe, međutim, postoje u Zakonu o zaštiti potrošača, ali taj zakon ne utvrđuje nadležnost RRA u sklopu nadzora nad njegovom implementacijom. Ovo je svakako jedno od pitanja koje ne bi smelo da bude zaobiđeno u predstojećoj reformi medijskih zakona, posebno budući da je apsolutno nesporno da je praksa dovođenja gledalaca u zabludu o tome da je program koji im se servira dokumentaran, a ne igrani, neprihvatljiva. S druge strane, što se tiče dela naloga datog trima nacionalnim televizijama, a koji se odnosi na označavanje preporučenog uzrasta gledalaca kojim se upozoravaju roditelji da sadržaj koji sledi nije prikladan za sva maloletna lica, kao i nametanje obaveze da se program koji nije prikladan za mlađe od 18 godina emituje po ponoći, nesumnjivo je da ove obaveze proizilaze iz odgovarajućih odredbi Zakona o radiodifuziji i Kodeksa ponašanja emitera.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)

Republička agencija za elektronske komunikacije objavila je sredinom oktobra ažuriran spisak piratskih emitera na kome se sada nalazi ukupno 38 emitera. Među njima je i dalje jedna nacionalna mreža sa 11 predajnika (Radio Balkan, bivši Radio Fokus), kao i tri stanice koje su nastavile da emituju i nakon oduzimanja dozvole (Radio City u Beogradu, Radio Jesenjin u Novom Sadu i Radio Op-Top u Topoli). I dalje je najgora situacija u Novom Sadu, sa čak 9 piratskih emitera. Po tri piratska emitera zabeležena su u Zemunu, Beogradu i Lazarevcu. Inače, interesantan je i slučaj sela Melenci kod Zrenjanina, u kome su zabeležene čak dve piratske radio stanice. Ono što je žalosno u vezi sa statistikom piratskog emitovanja u oktobru, jeste što ona pokazuje da broj pirata nastavlja da raste, umesto da se smanjuje, iz čega nesumnjivo sledi zaključak da nadležni u Srbiji još uvek nisu pronašli mehanizme i procedure kojima bi efikasno sprovodili svoje odluke o gašenju pirata i njihovom uklanjanju iz etra.

3. Savet za štampu

Komisija za žalbe Saveta za štampu donela je tri odluke u oktobru, dok je jedan postupak rešen dogovorom strana. Dva postupka u kojima je Komisija za žalbe Saveta za štampu našla da je došlo do povrede Kodeksa, ticali su se obaveze poštovanja autorskih prava i obaveze navođenja izvora za reprodukovanje sadržaja iz drugih medija, odnosno, obaveze poštovanja prava na odgovor, izvinjenje i ispravku. U trećoj odluci, kojom je našla da nije došlo do povrede Kodeksa, Komisija za žalbe Saveta za štampu odlučno je ustala u odbranu prava medija/novinara da iznosi

vrednosne sudove, kao i da komentariše i kritički se odnosi prema temama o kojima piše. Komisija je utvrdila da medij, sve dok prenosi tačne činjenične navode o događaju na koji se tekst odnosi, ima pravo da iste interpretira u skladu sa svojom uređivačkom politikom i pravom na slobodu izražavanja. Posebno je interesantna i odluka koju je Komisija za žalbe Saveta za štampu donela u postupku po žalbi Dimitrija Vojnova, kolumniste „Politike“, protiv ovog lista, a povodom odbijanja „Politike“ da objavi njegov odgovor na demanti trećeg lica na njegovu kolumnu. Sporni demanti odnosio se na informacije koje je Vojnov izneo u svojoj kolumni, a za koje je treće lice u svom demantiju navelo da su „kriminalno klevetničke laži“ i potpuna neistina. U odgovoru na žalbu redakcije „Politike“, potvrđeno je da se taj list izvinio zbog teksta Dimitrija Vojnova, a da je uredništvo samog Vojnova zamolilo da sačeka sa svojim odgovorom dok se o slučaju ne izjasne „Politikini“ advokati, budući da je protiv „Politike“ istim povodom bila najavljena i tužba. Komisija nije prihvatila objašnjenje „Politike“, smatrajući da je Kodeks veoma jasan kada je reč o obavezi poštovanja prava na odgovor, koja ne predviđa izuzetke ovakve vrste. Po jednoglasnoj oceni članova Komisije, to što je najavljen sudski spor, ni na koji način ne utiče na obavezu lista da svom kolumnisti omogući pravo na odgovor. Takođe, Komisija je našla da nije prihvatljivo ni obrazloženje da treba sačekati mišljenje advokata, jer nije reč o pravnom pitanju, već o pitanju koje se odnosi na profesionalnu etiku novinara. Uputivši izvinjenje trećem licu, „Politika“ je, po Komisiji, praktično prihvatila njegovu tezu da je tekst Dimitrija Vojnova „kriminalno klevetnička laž“, i morala je autoru omogućiti da odgovori na ovu optužbu. Citirane odluke, brzinom kojom su donete i jasnoćom argumenata koje iza njih stoje, doprinose jačanju autoriteta i ugleda Komisije za žalbe Saveta za štampu, što je svakako za pohvalu.

DRŽAVNI ORGANI

4. *Narodna skupština Republike Srbije*

U Narodnoj skupštini Republike Srbije, 31. oktobra održana je prva sednica Odbora za kulturu i informisanje. Članovi Odbora su narodni poslanici Irena Aleksić, Vesna Marković i Marija Obradović iz Srpske napredne stranke, Maja Videnović, Vesna Marjanović, Gorica Mojović i Jelena Trivan iz Demokratske stranke, Dragana Đuković i Snežana Stojanović Plavšić iz Ujedinjenih regiona Srbije, Vesna Jovicki i Đorđe Milićević iz Socijalističke partije Srbije, Aleksandar Jugović iz Srpskog pokreta obnove, Siniša Kovačević iz Demokratske stranke Srbije, Žarko Korać iz poslaničke grupe Liberalno-demokratske partije, Vesna Milekić iz Socijaldemokratske partije Srbije, Mira Petrović iz Partije ujedinjenih penzionera Srbije i Dubravka Filipovski iz Nove Srbije. Članovi Odbora su većinom glasova izabrali narodnu

poslanicu Vesnu Marjanović iz Demokratske stranke za predsednika Odbora, a narodnu poslanicu Mariju Obradović iz Srpske napredne stranke, za zamenika predsednika Odbora.

Shodno Poslovniku Narodne skupštine, Odbor u okviru svog delokruga razmatra predloge zakona i drugih akata, prati sprovođenje politike koju vodi vlada, prati izvršavanje zakona i drugih akata, razmatra plan rada i izveštaj nadležnog ministarstva i drugog državnog organa, organizacije i tela, razmatra godišnji program rada Narodne skupštine, daje saglasnost na akte državnih organa, organizacija i tela koji ove akte, u skladu sa zakonom, podnose Narodnoj skupštini na saglasnost, pokreće inicijative i podnosi predloge Narodnoj skupštini, u skladu sa zakonom i poslovníkom, razmatra inicijative, peticije, predstavlke i predloge iz svog delokruga i razmatra druga pitanja iz nadležnosti Narodne skupštine.

5. *Ministarstvo kulture i informisanja*

U delu ovog izveštaja koji se bavi monitoringom procesa usvajanja novih zakona, već smo komentarisali najavu ministra kulture i informisanja, Bratislava Petkovića, skorog usvajanja seta od pet medijskih zakona. U intervjuu koji je nešto kasnije dao „Večernjim novostima“, ministar je pojasnio da se Medijska strategija neće menjati, već da će samo radne verzije pripremljenih medijskih zakona biti još jednom razmotrene i pravno i tehnički ujednačene, pre nego što uđu u javnu raspravu. Ministar Petković istakao je i da je neophodno naći nov način finansiranja Javnog servisa. Po njemu, Javni servis je, zbog niskog procenta realizovane pretplate, došao u nezavidnu situaciju, te će država zbog toga morati da interveniše iz budžeta. Ključni problem sa novim ministrom kulture i informisanja i njegovim timom, međutim, ostaje, ili makar tako iz pojedinih izjava izgleda, što Ministarstvo, makar načelno, prihvata osnovne postavke Medijske strategije i sugestije koje dolaze od medijskih profesionalaca i industrije, ali i dalje pokazuje spremnost da čini izuzetke i od istih tih načelnih stavova odustaje u jednom broju konkretnih slučajeva. Tako se Ministarstvo načelno opredeljuje za povlačenje države iz vlasništva u medijima, ali sa druge strane, kad bude upitan šta ako se kupci ne budu našli, ministar u sledećoj rečenici odgovara da „nije isključeno ni da država negde ostane u jednom delu vlasništva“. Nažalost, sve dok Ministarstvo ne bude bilo krajnje dosledno i principijelno u svojim stavovima, ostaje opravdan razlog za zabrinutost da se na izmenu medijskih zakona pristaje samo kao na nužno zlo koje državi treba da obezbedi rok za početak pregovora sa Evropskom unijom o pridruživanju, a ne kao na istinsko opredeljenje nove Vlade Srbije.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA**6. Organizacija muzičkih autora Srbije - Sokoj**

6.1. Protokol koji je Sokoj potpisao sa ANEM-om, kao reprezentativnim udruženjem radiodifuznih emitera, stupio je na pravnu snagu i počeo da se primenjuje od početka oktobra. Protokolom su obezbeđeni značajni popusti i pogodnosti za plaćanje minimalne naknade za korišćenje muzičkih autorskih dela za 2012. godinu, kao i regulisano pitanje izmirivanja dugova iz prethodnog perioda. Protokol smo detaljno predstavili u svom prethodnom izveštaju. Podsetimo, on predviđa da će sve radio i TV stanice koje plaćaju minimalnu naknadu, nezavisno od toga da li imaju dugove iz prethodnog perioda, naknadu plaćati umanjenu za 50% za period od 1. marta do 31. decembra ove godine. Popust od 50% na minimalnu naknadu, primenjivaće se preko regionalnih popusta tamo gde oni već postoje u skladu sa važećom tarifom. Ovo praktično znači da će ukupni popusti iznositi 65% u istočnoj i južnoj Srbiji, 60% u zapadnoj i centralnoj, 55% u Vojvodini, odnosno 50% u Beogradu, Novom Sadu i turističkim centrima. Stanice civilnog sektora, koje već na osnovu tarife imaju popust u odnosu na redovnu minimalnu naknadu u iznosu od 50% moći će da kumuliraju popuste predviđene tarifom i Protokolom, do ukupne visine popusta od 75%. Dodatno, Protokol predviđa izjednačavanje, u mogućnosti korišćenja popusta, stanica koje u lokalnim, nacionalno-mešovitim sredinama, emituju pretežni deo programa na jednom ili više manjinskih jezika, sa stanicama civilnog sektora. Neutuženi dugovi iz prethodnog perioda, moći će da budu plaćeni u više rata, bez kamata, do 31. marta iduće godine, na osnovu sporazuma koje će stanice pojedinačno zaključivati sa Sokojem. U istom roku, na rate će moći da se plate i utuženi iznosi, uvećani za sudske troškove, s tim da Protokol predviđa da će Sokoj otpisati 50% kamata na utužene iznose. Sa implementacijom Protokola kasni se, međutim, u delu u kome je on predvideo obavezu Sokoja, da će za sve zainteresovane stanice obezbediti besplatnu obuku za korišćenje on-line portala za dostavljanje košuljica. Takođe, jedan broj stanica kritikovao je potpisivanje Protokola, ostavši pri stavu da se može pregovarati samo o novoj, jevtinijoj tarifi, a ne i o popustima na važeću. Nažalost, za pregovore su uvek potrebne dve strane, a stanice koje su kritikovale Protokol, nisu znale da objasne kako naterati Sokoj da pregovara o novoj tarifi, ako je on postojećom zadovoljan i to ne želi.